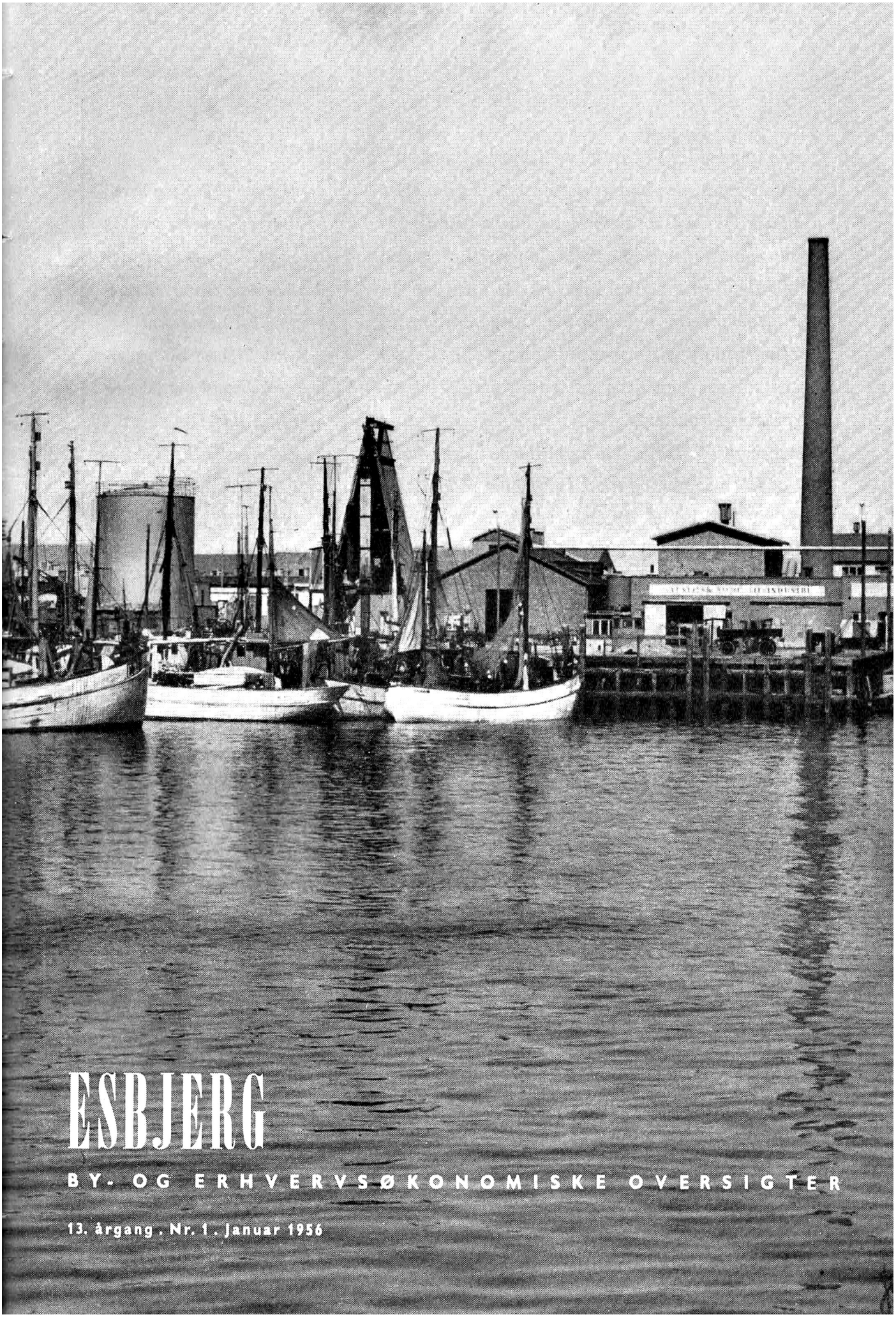

ESBJERG

BY- OG ERHVERVSØKONOMISKE OVERSIGTER

13. årgang . Nr. 1 . Januar 1956

Den unge alder til trods, har Esbjerg et museum, der kan henregnes blandt provinsens bedste, efter at det er lykkedes at skabe langt mere tilfredsstillende rammer om de værdifulde samlinger end hidtil. Den første artikel i dette hefte fortæller om den gennemførte nyordning og organisation af samlingerne og vil formentlig bidrage til, at såvel byens borgere som dens gæster får lyst til at aflægge museet et besøg.

Den næste artikel opfylder et længe næret ønske om at få en samlet og mere indgående redegørelse for industrifiskeriet fra Esbjerg. Artiklen belyser den ændring, der i de senere år er sket i fiskerierhvervets karakter, som følge af muligheden for lønnende produktion af sildeolie- og melproduktion. Det påregnes, at industrifiskeriet i 1955 har indbragt en fangstværdi af omkring 27 mill. kr., hvilket svarer til et salg fra fabrikerne af mel og olie på ca. 35 mill. kr. Det er derfor utvivlsomt, at udviklingen har betydet en — tiltrængt — forbedring af fiskerierhvervets økonomi, og dermed har været til gavn for bysamfundet.

Endelig er indkomstforholdene i Esbjerg i 1952, 1953 og 1954 omtalt i den sidste artikel. Den viser, at den stigende tendens i indkomsten er fastholdt, og at indkomstniveauet har en stabil karakter.

stadsdirektør.

»Esbjerg«

er udgivet af Esbjerg byråd og Esbjerg erhvervsråd og redigeret af stadsdirektør Borchorst og erhvervsrådssekretær Ejgil Rasmussen.

Heftet bringer by- og erhvervsøkonomiske artikler og oversigter fra Esbjerg by. Det udsendes gratis til interesserede ved henvendelse til ekspeditionen: Esbjerg erhvervskontor, Torvet, telefon 2579.

I næste nr.

bringer vi bl. a. nyt fra havnen og en omtale af den nye politigård.

Indhold

Forord ..... side 2
Esbjerg museum ..... » 3
Industrifiskeriet fra Esbjerg ..... » 9
Indkomstforholdene i Esbjerg i 1952, 1953 og 1954 ..... » 18

I de nye omgivelser er Esbjerg museum blandt provinsens bedste

En levende og arbejdende institution. — Gode rammer om de mange fine samlinger. — Studierum og lokale til mindre møder i museet.

Journalist Willy Andersen

Sært som gamle, døde ting på en forunderlig levende måde kan fortælle om vore forfædres liv og levned, blot man vil give sig tid at lytte til, hvad de mange oldtidsfund og fund fra andre af vor histories tidsperioder har at berette.

Hånden på hjertet, ærede Esbjergborger af i dag: Har De nogen sinde aflagt et besøg på Esbjerg museum? Ellers gør det nu, da museet har indrettet sig i de nye omgivelser, Finsensgade 1. Afsæt god tid til besøget, for er man først kommet inden for dørene, skal museet nok sørge for at fange opmærksomheden, så man ikke slipper derfra lige straks. Er man klar over, at der i denne kun 87 år gamle, driftige by findes et af provinsens bedste og mest levende, stadigt arbejdende museer? — Men det gør der altså.

Og nu har man, efter at museet er flyttet fra den gamle, skrøbelige og fugtige pavillon i byparken til de lyse, hyggelige og gode, nye lokaler i Finsensgade 1, fået de bedst tænkelige rammer om museet. Museet er jo ikke bygningen, men det, der findes i bygningen. En kulturoase i den moderne, fortravlede by. Et sted, der bringer lise for slidte nerver. Man falder til ro på dette sted, og man lytter til historiens manende tale.

Et par linier af Jeppe Aakjærs »Historiens sang« rinder een i hu:

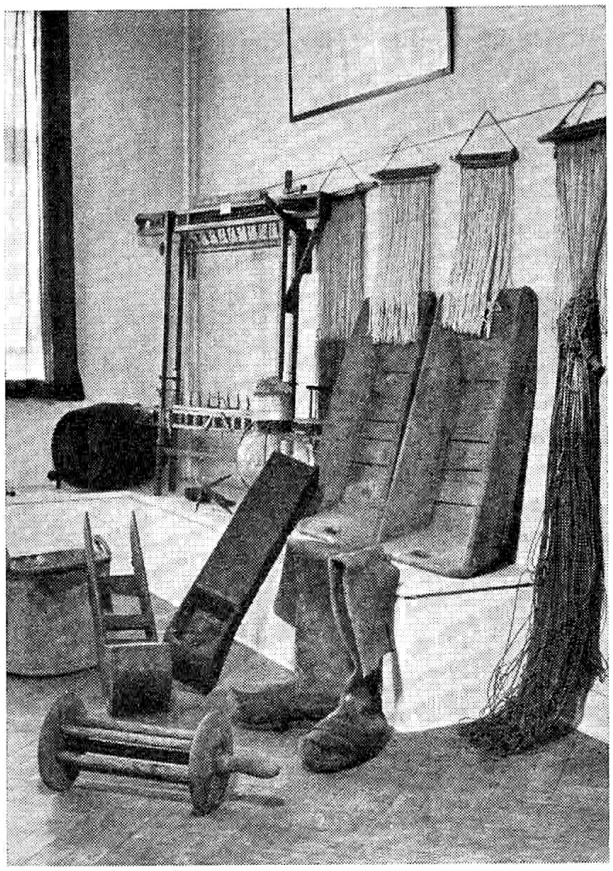
»Din egen dag er kort, men slægtens lang;
læg øret ydmygt til dens rod forneden:
årtusind toner op i gråd og sang,
mens toppen suser imod evigheden!«

Nå, men dette skulle egentlig være en præsentation af museet i mere bred almindelighed i de nye omgivelser.

Museets rammer.

Lad os derfor gå lige til sagen og først præsentere rammerne om museet, huset. Det er det gamle, nu nedrevne, slagteris administrations- og direktørbygning, og hele bygningen er optaget lige fra stueetagen til 2. sal (loftsetagen) af museets effekter, og så må man endda bygge ud i haven for at få plads nok, ligesom haven bliver et naturligt led i museet.

Museets folk er glade for de nye rammer, meget glade. Der er fjernvarme i bygningen, så man nu ikke længere behøver at lukke om vinteren. Esbjerg museumsforenings utrættelige, energiske og initiativrige sekretær, snedkermester N. Thomsen, der viser os rundt i de nye lokaler, viger ikke tilbage for at betegne Esbjerg museum efter flytningen som et af de bedste provinsmuseer, i hvert fald

Et interiør fra den fiskerihistoriske afdeling.

et af de mest *levende* museer. Det er ikke blot en samling døde ting, der her er udstillet. Museet arbejder, der sker noget nyt hele tiden. Også fordi der stadig bliver gjort nye, værdifulde fund i Esbjergs omegn, der, som det øvrige Vestjylland, er rig på oldtidsminder.

Istandsættelsen af bygningen, flytningen samt omordningen af samlingerne har kostet ca. 35.000 kr., hvoraf de ca. 30.000 kunne udredes af museumsforeningens byggefond, der var indsamlet blandt byens borgere omkring 1944. De øvrige ca. 5.000 kr. måtte tages fra driftkapitalen, der dels består af ca. 225 medlemmers kontingent, og dels af det kommunale tilskud. Byrådet har senere vist museet sin velvilje ved at yde et ekstraordinært tilskud.

I de nye omgivelser har man foruden plads til samlingerne også fået kontorlokale, flere arkivrum og konserveringsrum, ligesom der er lokaler for studiekredse. Interesserede kan i arkiverne låne materialer til studier, så man på stedet i fred og ro kan arbejde med tingene, og så har man til støtte for studierne anskuelsesundervisningen i de mange forskellige samlinger i de forskellige afdelinger. Kan det være bedre? — Og museets folk er naturligvis altid til tjeneste med hjælp og vejledning.

Også et mødelokale til mindre møder, bl. a. generalforsamlingen i museumsforeningen og andre mindre møder med op til et halvt hundrede deltagere, har man plads til i det nye museums Esbjerg-stue.

Rundgang i museet.

Men lad os foretage en hastig gennemgang af museet og dets samlinger. Straks man kommer ind i forstuen, præsenteres man for en samling Kongstrand-keramik. Strengt taget, siger snedkermester Thomsen, hører det vel ikke hjemme i et museum, men i kunstforeningens samling, men set fra et lokalt synspunkt kan det dog forsvares at placere det, som sket er.

I forstuen er endvidere opstillet en pragtfuld empiredør fra 1805. Den stammer fra den nedrevne herregård Ølufgård i Vester Nebel sogn. I de første to rum til venstre findes der en del møbler og inventar fra vestjyske herregårde. Især må bemærkes et dejligt barok-skab af dansk valnød, det stammer fra Lydumgård og er lavet ca. 1750. Derudover er rummene stærkt prægede af en del ting, der ved Nationalmuseets mellemkomst er endt her efter en ombygning på Hesselmed ved Oksbøl. Et malet hollandsk skab, der vel nok hører til det bedste, der nogen sinde har stået på egnens herregårde, samt døre, paneler og en empire-ovn, ting fra Hesselmed, Ølufgård og Endrupholm.

Et kik fra den smukke Esbjerg-stue ind i søfartsafdelingen.

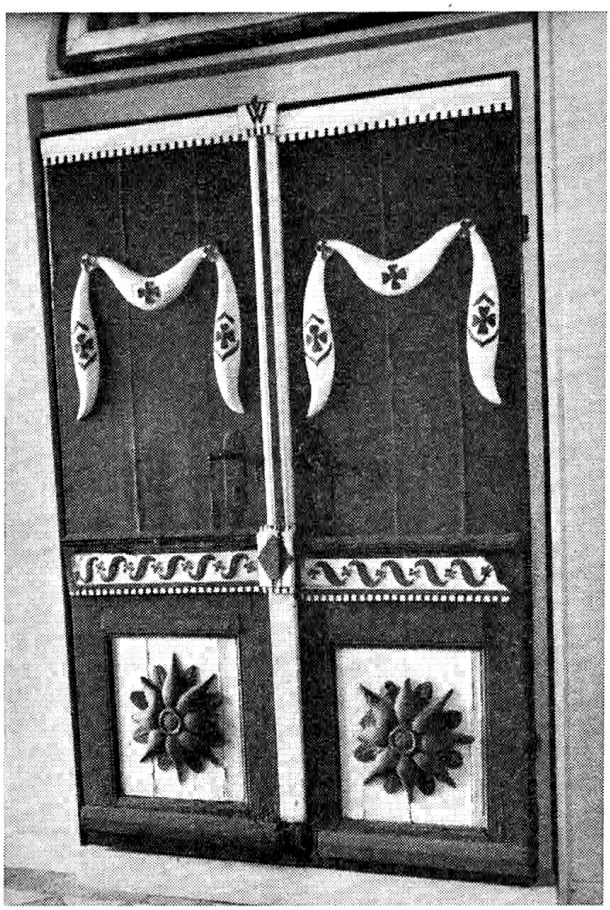
Herfra går vi ind i den store Esbjergstue. I den ene ende af denne lange, smukke stue, som ikke bliver overfyldt af hensyn til eventuelle møder, befinder montren med det store, plastiske Esbjergkort sig. Iøvrigt er stuen optaget af et herligt billedgalleri, og i samarbejde med byhistorisk arkiv er det meningen at holde skiftende udstillinger i stuen af arkivmaterialer. Videre findes i stuen to dekorative gamle petroleums-gadelygter fra Esbjergs barndom samt en del gamle faner fra esbjergensiske foreninger.

Søfart og fiskeri.

Videre går vi ind i søfartsafdelingen. På vejen fra Esbjerg-stuen til denne afdeling passerer man en stor gallionsfigur, som i sin tid drev i land på Fanø, og som en tid lang stod opstillet i en privat have i Esbjerg, inden den blev skænket til museet.

Søfartsafdelingen må siges at være lovlig lille i betragtning af den betydning, søfarten har for byen. En omordning dér vil formentlig også ret hurtigt blive nødvendig, bl. a. er der for nylig indkommet en del værdifuldt billedstof fra rederiet J. Lauritzen.

Ud fra denne afdeling er der i øjeblikket en bygning, der skal huse en samling af landbrugsredskaber og vogne, under opførelse. Den vil være klar til åbning i foråret 1956.

Empire-hoveddør fra Ølufgård (ca. 1805).

Fra søfartsafdelingen går vi ind i stuen med den fiskerihistoriske afdeling, og en fiskeribiologisk afdeling savnes heller ikke.

Bag denne afdeling findes en konserveringsafdeling, ligesom der i stueetagen også findes et studierum med borde og stole.

Sjældenhed i oldtidsstuen.

I første stue på 1. sal mødes vi med oldtiden, bl. a. findes her midt i stuen en 4000 år gammel barnebegravelse fra Rørkjær. Det store fund blev gjort i nærheden af Storegade. Det yderst velbevarede fund er en stor sjældenhed.

Stenaldersamlingen er repræsentativ og rummer mange virkelig fine numre. I næste stue på denne etage er vi nået til bronze- og jernalderen. Her lægger man mærke til en del smuk gravkeramik og skønne urner fra den ældre jernalder. Som noget helt nyt er i denne stue forsøgsvis opstillet to montrer af en helt ny type. De er smukke med messingrammer, og, siger sekretær N. Thomsen, det er fremtidens løsning. Disse montrer rummer jernalderboplads-keramik, navnlig fra Vognsbøl.

Et gammelt jernalder-vognhjul findes på væggen. Hjulet stammer fra Vognsbøl, og det menes at være et hjuloffer i Vognsbølmosen til guderne.

En anden væg dækkes af et stort kort, hvorpå kan aflæses, hvor de mange forskellige fund stammer fra. Det bemærkes, at fundene ligger tæt omkring Esbjerg.

Fra vikingetiden er fund sjældne, men museet har dog et enkelt kar fra denne tid.

Middelalderen.

Og så går vi ind i middelalderen med bl. a. en række stole fra omegnens kirker, en romansk døbefont og andet kirkeinventar.

Fra middelalderen går vi til den nyere tid i stue 4, det vil sige samlinger fra 1600—1700 tallet. I denne afdeling findes dejlige samlinger af tin og sølvtøj, glas og mange andre, interessante ting. Også belysningens udvikling i hine tider kan følges og studeres her, ligesom der i denne stue findes et chatol fra 1800-tallet.

Fra denne stue er der adgang til et magasin for oldsager. Det er jo ikke alt, der er egnet til udstilling, og det opbevares her, så videnskaben og interesserede kan arbejde med sagerne.

Etnografi.

En etnografisk samling rummer bl. a. en våbensamling fra Kongo, og der fin-

Renaissance-stolegavle fra vestjyske kirker (1600-tallet).

des en lille grønlandsk afdeling samt en oldsagssamling fra Chile.

Denne samling ligger i et lokale lidt for sig selv uden for selve rundgangen. Det ligger i forbindelse med museets kontor, og rummet er beregnet til også at gøre tjeneste som studielokale, indrettet med bord og stole. I kontorlokalet ved siden af ligger sagerne arkiveret i mapper til udlån for studium på stedet. Tingene lånes naturligvis ikke ud af museets bygning. Disse mapper, der er ordnede i skabe, indeholder detaillerede tegninger og beskrivelser, kort og billeder over hvert enkelt fund, over hvert enkelt nummer, der findes på museet. Der er altså materialer nok til et meget grundigt studium af fortiden.

I sidste stue på denne etage findes samlinger af keramik, fajance, kobber- og messingsager, en del gamle møbler og ure.

Også på 1. sal findes konserveringsrum.

Øverst oppe.

Endelig går vi til 2. sal i loftsetagen, hvor første stue er indrettet som en fuldt møbleret bondestue fra 1800-tallet. I næste stue findes andre bondemøbler og bondehusgeråd som manglebrætter og andet.

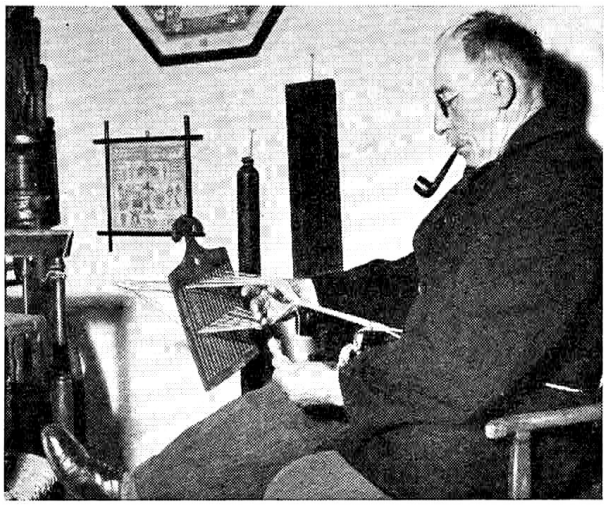
Den 3. stue heroppe rummer en stor samling af egnens jydepotteindustri gennem de sidste par hundrede år samt andre lerkar. Mange smukke ting findes i denne samling.

Den anden side af den langstrakte stue er optaget af en lille håndværkerafdeling med bl. a. gammelt snedkerværktøj, en gammel skomagerbænk, rebslagerværktøj og mere.

I en anden afdeling findes væve, rokke og iøvrigt alt med tekstilforarbejdning i gammel tid for øje.

Verdenskrigene og besættelsen.

Endelig findes i den sidste stue en stor afdeling fra de to verdenskrige med ho-

Demonstration af strømpebåndsvævning.

vedvægten lagt på sidste krig og besættelsen. Her findes bl. a. en dør til celle nr. 3 på gestapos hovedkvarter på det gamle højskolehjem i Esbjerg. Bag på døren er skrevet adskillige navne, en af fangerne har tegnet en kalender og sat specielle mærker ud for de dage, han var i forhør. Videre er der våbensamlinger fra de to krige, der på udmærket måde viser udviklingen også på dette område. I en af montrerne findes en samling fra en dansk-australier, regimentsspejder Ejnar Oluf Tang, der blev dræbt på vestfronten under den første verdenskrig. Der er afdelinger for ting fra nedstyrtede flyvemaskiner, billedstof, illegale blade o. s. v.

Også på 2. sal findes et stort magasin med mange interessante ting, der enten venter på bearbejdning eller er bearbejdet, således at forskellige numre i museet kan skiftes ud efterhånden, eller man kan lave separatudstillinger.

Jo, siger snedkermester N. Thomsen, da vi slutter rundgangen, vi er meget glade for de nye rammer, og vi er også lidt stolte af vort museum nu. Der er skabt en smuk og hyggelig ramme, se blot vinduerne, der er forsynet med smukke håndvævede, blå gardiner. Det hygger og pynter. Vi er kommunen dybt taknemlige for denne ordning af museumsforholdene, og vi håber blot, at det fortsat kan være et levende og arbejdende museum og ikke blot en bygning med døde ting blot for turister. Forhåbentlig vil mennesker — også byens egne borgere — fylde huset og gennem selvstudium arbejde med sagerne. — Og så håber vi kun, at pengene vil slå til, så driften kan gå roligt og støt.

I øjeblikket er der i ly af aftenhøjskoleloven en studiekreds, hvori især Esbjerg-egnens forhistorie drøftes, i gang. Der er over 30 deltagere, så det tyder på, at dette forsøg på studiekredsarbejde blandt tingene på museet vil slå an. Desuden benytter såvel skolevæsenet som militærets civilundervisning museet i stedse stigende grad. Dette i forbindelse med det stigende besøgstal (ca. 2100 siden åbningen i april 1955) synes i det hele taget at vise, at museet er ved at gøre sig gældende blandt byens kulturelle institutioner og derved for alvor gøre fyldest til gengæld for det kommunale tilskud, museumsforeningen modtager, og ikke mindst den tillid, den ret store medlemsstab stadig viser museet ved at støtte det økonomisk.

Så har vi forladt fortiden og står igen ude i den grå og kolde, travle virkelighed med alt dens jag — efter hvad? — Og på vejen fra det dejlige nye museum toner atter Jeppe Aakjærs »Historiens sang« for vore øren:

»Vi søger slægtens spor i stort og småt,
i flinteøksen efter harvens tænder,
i mosefundets smykke, plumpt og råt,
i kirkens kvadre, lagt af brede hænder.
Hvert skimlet skrift, hver skjoldet alterbog
har gemt et gran af slægtens vé og våde;
nu skal de røbe mig, hvad vej jeg drog,
og løfte mig en flig af livets gåde«.

På Esbjerg fiskerihavn er der altid livlig aktivitet.

Industrifiskeriet fra Esbjerg

Af direktør, cand. polit. Tage Sørensen

I 1948 skrev jeg til »Esbjerg« en artikel om nydannelser inden for esbjergensisk fiskerinæring. I anledning af, at man har bedt mig skrive om industrifiskeriet fra Esbjerg, kunne det måske være interessant at knytte tråden ved at citere, hvad jeg dengang skrev om sildefiskeriet:

Situationen omkring 1948.

»Vestjysk Fiskeriforening foretog i 1937—38 forsøgsfiskeri efter sild i Nordsøen med trawl, der slæbtes mellem to kuttere. Det fiskerimæssige resultat var egentlig ret tilfredsstillende, men noget marked for silden i Esbjerg fandtes ikke, idet silden kun kostede nogle få ører kiloet. Det sildefiskeri, der efter krigen har været drevet i Nordsøen i månederne juli—oktober, står og falder naturligvis også med priserne. Dette erkendes af sildefiskerne, som har taget det dristige og påskønnelsesværdige skridt at erhverve en sildeoliefabrik, som påregnes at være færdig til sildesæsonen. Meningen er at kunne undgå bundpriser ved at kunne levere til sildeoliefabriken. Sildefiskerne udtrykker det således, at de håber, at fabriken kommer til at ligge

stille, idet dette vil være udtryk for, at markedsforholdene til anden side er tilfredsstillende.

Dette håb bliver dog næppe opfyldt. For det første har vore saltsilds renommé taget skade ved dårlig behandling både til søs og på land som følge af manglende erfaring og en del sløseri af de implicerede parter. Og noget sådant finder sild sig ikke i. For det andet lukker myndighederne op for såvel islandssild som sild fra Norge til det danske marked, som har udgjort en stor del af dansk silds afsætningsområde.

— — — Givet er det, at sildesaltningen på Esbjerg havn i 1948 bliver af lille omfang og langt mindre end i 1946 og 1947«.

Fiskeriet efter konsumsild slog aldrig igennem.

Hvorledes er det så gået? Det må først erindres, at det sildefiskeri, der dengang var tale om, var et Fladen grund-fiskeri i nogle sommer- og efterårsmåneder. Da Fladen grund ligger ca. 250 sømil fra Esbjerg, var det kun flådens største kuttere, der egnede sig for dette fiskeri, idet der med en så lang rejse skulle tages et stort kvantum sild for at få balance på regnskabet. Fiskeriet var fra begyndelsen anlagt efter konsumsild, dels iset, dels saltet. Nedenstående oversigt viser antal tons konsumsild landet i Esbjerg 1946—54 af danske både.

1946	2.736	tons
1947	3.356	»
1948	1.190	»
1949	331	»
1950	301	»
1951	1.732	»
1952	962	»
1953	424	»
1954	10	»

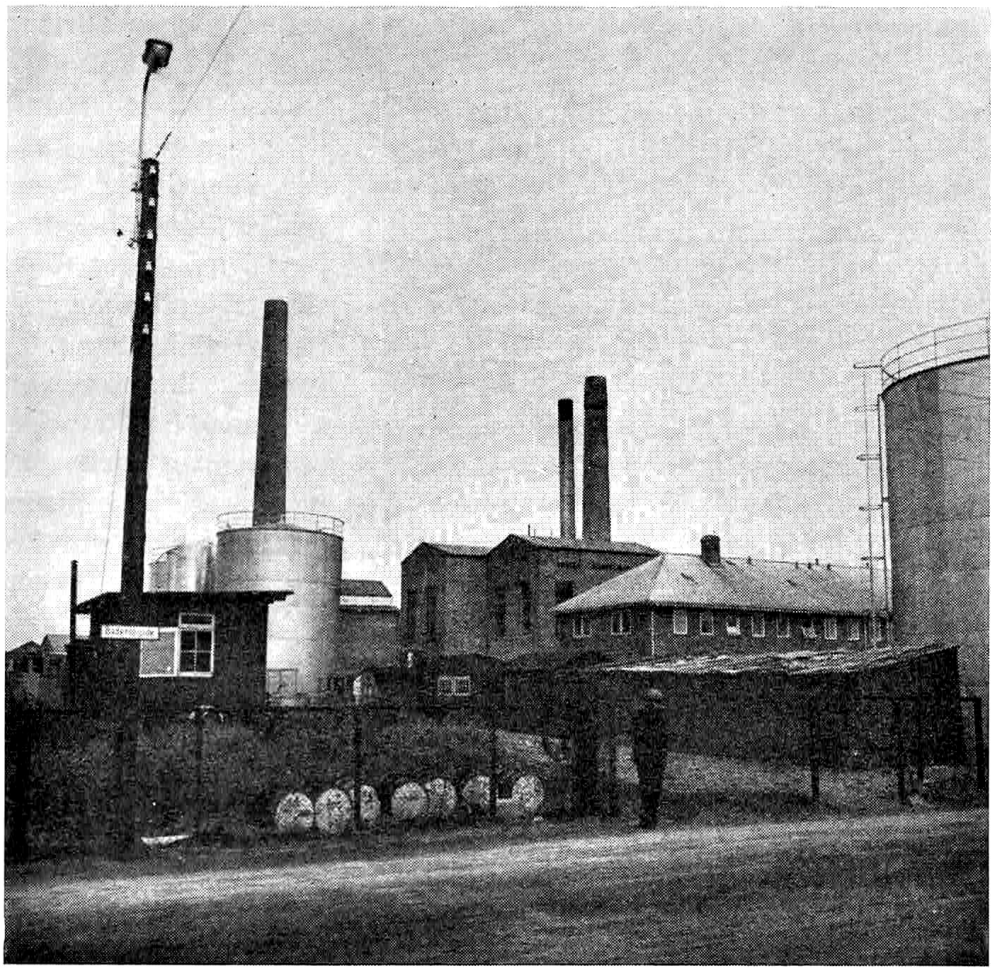
Udviklingen er ikke til at tage fejl af: Esbjerg-fiskeriet i Nordsøen efter konsumsild, der påbegyndtes i 1945, reduceredes efterhånden til intet, og de fleste af de største kuttere solgtes til udlandet eller gik tabt. Svenskerne driver stadig et rentabelt fiskeri efter konsumsild på Fladen grund med et par hundrede store fiskekuttere (70—120 br. reg.tons), men for os slog dette fiskeri aldrig igennem, og man kan i denne forbindelse tilføje, at det synes næsten en umulighed at få kuttere større end ca. 50 tons til herhjemme at betale sig. Denne forskel på svensk og dansk fiskeri er i virkeligheden bemærkelsesværdig.

Industrifiskeriet tager fart.

Udviklingen fik et helt andet forløb, end man havde regnet med. Konsumfiskeriet efter sild blev som nævnt til ingenting, og ganske vist begyndte fiskerne at levere sild til andelssildeoliefabriken, Esbjerg Kødfoderfabrik og Aarhus Oliemølles fabrik, men distancen til og fra Fladen grund var så stor, at industrifiskeriet ikke lønnede sig. Ialt blev der i 1948 kun tilført Esbjerg 1.300 tons industrifisk, året efter 2.800 tons og i 1950 5.400 tons. Men disse tilførsler var for små til at udgøre et rentabelt grundlag for den ny sildeoliefabrik, som udelukkende skulle oparbejde fisk. Som jeg senere skal belyse med tal, var 1950 det store kriseår i efterkrigstidens fiskeri fra Esbjerg.

Men der hændte alligevel noget i 1950, som tydede på en ændring. I august måned var fiskeskipper *Karl Thrane* på vej til Fladen grund efter tun. I den nordlige kant af Bløden grund-området ville han prøve at trawle efter sild til anvendelse som agn til tun-krogene. Han fik da stor fangst af sild (45 tons) og tilkaldte andre, som også fik deres både fyldt op med sild. — Det efterfølgende forår søgte bl. a. fiskeskipper *Stauning Jeppesen* ef-

Andelssildeoliefabrikens imponerende anlæg. Døgnkapacitet 1200 tons.

ter sild på Bløden grund og traf store mængder ca. 70 sømil ude. Dermed var signalet givet til et sildefiskeri, der fuldstændigt ændrede billedet fra de foregående år, idet ikke mindre end 31.500 tons industrisild landedes i Esbjerg. Fiskeriet foregik hovedsagelig på Bløden grund, der — som navnet antyder — er et område præget af blød grund og er begrænset mod øst af 40 m-kurven (ca. 60 sømil fra Esbjerg), mod vest af Dogger banke, mod nord af Monkey banke og mod syd af Hvide banke.

Året efter indbragtes et lignende kvantum industrisild.

Tobisfiskeriet begynder i 1953.

Det følgende år kom et nyt moment ind i billedet, nemlig fiskeriet efter tobis. Der var ganske vist i 1952 blevet fanget 1.600 tons, men først i 1953 slog fiskeriet igennem med godt 10.000 tons og lige så meget i 1954. I år blev der fisket ikke mindre end 34.300 tons til Esbjerg, altså lige så meget tobis som industrifisk ialt i 1952.

Tobisfiskeriet supplerer sildefiskeriet på usædvanlig heldig måde, idet vi har sildefiskeri januar-marts og medio juli-november og tobisfiskeri maj-medio juli.

Tobis giver ca. 16 % mel og 4 % olie i udbytte, vintersilden ca. 18 % mel og 2 % olie og sommersilden henholdsvis ca. 17 % og 12 %. (Disse udbytter varierer noget inden for sæsonen og fra år til år).

En ulempe ved tobis er der dog, idet den som følge af dens dejgagtige konsistens er vanskelig at oparbejde.

Industrifiskeriets foreløbige kulmination i 1955.

Tallene for de sidste 9 års industrifiskeri for Esbjerg og for hele landet ser således ud:

	Sild m.v.	Tobis	Ialt tons	
			Esbjerg	hele landet
1947	200	0	200	23.800
1948	1.300	0	1.300	40.900
1949	2.800	0	2.800	41.200
1950	5.400	0	5.400	62.000
1951	31.500	0	31.500	108.400
1952	30.400	1.600	32.000	129.300
1953	45.700	10.400	56.100	165.200
1954	66.100	10.200	76.500	194.500
1955 (til $^1/_{11}$)	62.000	34.300	96.300	

Man ser, at siden 1952 er tilførslerne af industrifisk til Esbjerg steget med 20.000 tons årligt. 1955 vil slutte med et tal meget nær 100.000 tons, hvilket antagelig bliver godt 40 % af hele landets fangst af industrifisk, hvormed Esbjerg i år vil befæste den i 1954 vundne position som Danmarks største landingshavn ikke alene for konsumfisk, men også for industrifisk. Men stigningen i år falder udelukkende på tobis. Ikke alene stagnerede fangsten af sild, således som tallene umiddelbart giver udtryk for; der var i realiteten *en betydelig tilbagegang,* når man tager antal fiskedage og tonnage beskæftiget i fiskeriet i betragtning.

Kan industrifiskeriet holde?

Og dermed rejser naturligt spørgsmålet sig, om industrifiskeriet fra Esbjerg kan holde — eventuelt yderligere udvikles. Nu bør man i det hele taget være varsom med at optræde som spåmand med hensyn til fiskeri — og i særdeleshed, når det gælder sild. Og det må erindres, at ikke alene er fiskemængden af betydning, men også omkostningerne ved fiskeriet og de priser, der opnås for fisken. Men vi kan pege på forskellige forhold, der har betydning.

Når en fisker skal tage stilling til, om han vil gå efter konsumfisk eller industrifisk, er det afgørende for ham naturligvis, hvad der må forventes at betale sig bedst. *Omkostningerne* ved industrifiskeri anses for relativt lave, dels fordi fiskeriet ikke foregår så langt borte eller så længe, hvilket giver lavere brændselsolieforbrug og kortere rejser, dels fordi trawlgrejer er billigere i brug end snurrevodsgrejer. Hertil kommer, at fiskeriet er nemmere rent arbejdsmæssigt, idet fisken ikke skal slagtes og renses.

Også *priserne* på fisken spiller som nævnt en rolle. Såvel priserne på konsum- som industrifisk har i 1955 ligget på et i forhold til tidligere relativt højt niveau. For industrifisken er det afgørende, hvad der opnås for olie og mel. Prisen på sildemel er det mest stabile af de to samproducerede varer, idet behovet for dette værdifulde foderstof ligger ret fast og med stigende tendens. De prisudslag, der forekommer, skyldes mest variationer i produktionen. F. eks. stimuleredes prisen i 1955 af, at Norges produktion faldt med ca. 20 %. Prisen på sildeolien er mere svingende. Medens melet bruges i et stort antal lande og efterspørges af en stor kreds af forhandlere, er antallet af købere til sildeolien, der hovedsagelig tillige kun anvendes til margarinefremstilling, ganske lille, hvortil ydermere kommer, at den mægtige, verdensomspændende Unilever-koncern er altdominerende på køberside og i realiteten bestemmer priserne på sildeolie, hvalolie og vegetabilske olier. Iøvrigt er hvalolie sildeoliens nærmeste konkurrent, og da hvalbestanden er i tilbagegang på grund af for stor fangst, bliver der ikke noget pristryk som følge

af stigende udbud af hvalolie. Foruden hval- og sildeolie anvendes forskellige vegetabilske olier til margarinefremstilling (herhjemme vistnok udelukkende sådanne), men om den fremtidige markedsudvikling for vegetabilske olier er det vanskeligt at udtale sig.

Det, der interesserer mest, er formentlig spørgsmålet om *fiskebestandens størrelse*. Der er næppe tvivl om, at industrifiskeriet har medvirket til at skåne bestanden af rødspætter, der for Esbjerg er langt den vigtigste konsumfisk, hvilket fremgår af, at der i 1954 landedes for 14,9 mill. kr. rødspætter i Esbjerg plus for nogle millioner kr. direkte landet i England, medens værdien af alle andre konsumfisk til Esbjerg kun var 6,2 mill. kr. Der er i øjeblikket en god bestand af rødspætter og et tiltrækkende rødspættefiskeri, som — så længe bestanden varer — måske vil friste nogle industrifiskere til at gå over til rødspættefiskeriet, således at der muligvis bliver en bevægelse i modsat retning af de senere års, hvor antallet af industrifiskere stadig er øget.

Men nu bestanden af tobis og sild, kan den holde til fiskeriet? Tobisfiskeriet er jo — bortset fra lidt småfiskeri nordpå til agnbrug — ganske nyt, og der synes ikke at være sikre holdepunkter endnu til en bedømmelse af bestandens størrelse eller den befiskning, den tåler. Tobis har hidtil ført en upåagtet tilværelse som madfisk for andre fisk, og fremtiden må vise, om den kan klare et årligt fiskeri på 34.000 tons fra Esbjerg plus de mange tusinde tons, som landes i de nordlige jyske fiskerihavne. Set fra fiskernes standpunkt har tobisfiskeriet været særdeles tiltrækkende, fordi rejsernes varighed er ganske kort, som regel blot et par dage, hvilket iøvrigt medførte en overfyldning af fabrikerne og nødvendiggjorde rationering. — Selv tvivler jeg lidt på, at et så stort tobisfiskeri som dette års vil gentage sig. Men det vil jo snart vise sig.

Hvad angår silden, er der ofte blevet spurgt, om silden på Bløden altid har været der, og om, hvad det er, der gør, at silden samles der på visse årstider, og endelig naturligvis, om bestanden kan stå for fiskeriet, hvorved må erindres, at også tyskerne tager store mængder af Bløden-silden til industrien.

Det antagelig mest fyldestgørende svar — i hvert fald på de to første spørgsmål — er givet af fiskeribiologen *Popp Madsen* i en artikel i »Vestkysten« den 23. juli 1955. Svarets grundlag udgøres af fiskeribiologernes undersøgelser gennem en årrække på Bløden over temperaturforhold, sildebestandens sammensætning, herunder art og alder, sildens fødeoptagelse og bevægelse fra sted til sted, stofskiftemålinger m. v. Det vil føre for vidt at gå i de mange interessante detailler, konklusionen er den, at Bløden-silden i forårssæsonen er en blanding af 1½ og 2½ år gamle fisk, medens sommer-efterårssilden næsten udelukkende består af ca. 2 år gamle sild, d.v.s. at fangsten består af umodne ungsild, og at en enkelt årgang bærer størstedelen af fangsten. Bløden-silden hidrører ikke fra en enkelt lokal stamme, men er en samling af ungsild hidrørende fra flere af Nordsøens største sildestammer. — Når silden samles om sommeren på Bløden, er den meget fed (20—27 % fedtindhold), efter at dens fedtindhold i marts har været helt nede på 3—5 %, og efter at den har haft en ædeperiode andetsteds i Nordsøen i maj—juni. Og medens det tidligere var den almindelige opfattelse, at silden kom til Bløden for at æde, siger biologerne, at det modsatte er tilfældet. Silden kommer til Bløden i juli måned, fordi der dér som følge af havstrømninger fin-

des et køligt bundvandlag, hvor silden kan stå, uden at der tæres for stærkt på dens opsparede fedtindhold. I varmere vand ville stofskiftet og dermed næringsbehovet stige. Magister Popp Madsen siger, at de to væsentligste grunde til sildens årlige samling på Bløden, det kolde vand og sildens »fasteperiode«, er så faste størrelser, at kun meget kraftige omvæltninger i naturforholdene har mulighed for at rokke dem, hvorfor det er sandsynligt, at så længe der er ungsild i Nordsøen, vil en del af dem samles på Bløden. Men fiskeriet vil kunne udvise store svingninger i udbytte fra år til år som følge af, at der er betydelig forskel på sildeårgangenes størrelse. De tidligt efterårsgydte sild af årgang 1953 skulle danne grundlaget for fiskeriet i 1955, og da denne årgang havde vist sig fåtallig, var der grund til at formode, udtalte magister Popp Madsen, at fiskeriet i 1955 ville blive ringere end i 1954, hvilket til fulde var blevet bekræftet for forårsfiskeriets vedkommende.

Popp Madsens udtalelser fremkom netop, som sommer-efterårsfiskeriet var begyndt, og som tidligere nævnt blev dette fiskeri også mindre end det foregående års. Biologernes forudsigelser slog altså til.

Men man vil bemærke, at der kun blev talt om vekslinger fra år til år. Derimod har danske biologer i de seneste år været tilbageholdende med at udtale sig om spørgsmålet overfiskning af sild. Går vi nogle år tilbage i tiden, huskes dog en udtalelse, hvorefter der ikke skulle være nogen fare i Bløden-området for overfiskning. Spørger man den enkelte fisker, hvad han mener om bestanden, får man forskellige svar. Nogle — vel de fleste — mener, at bestanden er gået tilbage, andre hævder, at der er lige så mange sild som før. Til støtte for de førstes opfattelse tjener tilsyneladende, at medens der i 1952 og 1953 blev anvendt enkeltslæb, gik fra foråret 1954 næsten hele sildeflåden over til dobbeltslæb, d.v.s. at to kuttere slæber hver sin ende af trawlet. Det har de sidste to år i modsætning til tidligere næppe været muligt at opnå et rentabelt fiskeri med enkeltslæb.

Nordsøkonventionslandene stiller krav om begrænsning af industrifiskeriet.

Og nu er først og fremmest englænderne begyndt at røre på sig i nordsøkonventionen med krav om, at danskerne begrænser industrifiskeriet, hvilket i sig selv er ejendommeligt, når man betænker, at næppe nogen anden end englænderne har været hårdere ved fiskebestanden i Nordsøen og ved Færøerne med de store trawleres ødelæggende redskaber. Antagelig er englænderne bange for deres betydelige østengelske efterårs-sildefiskerier med drivgarn.

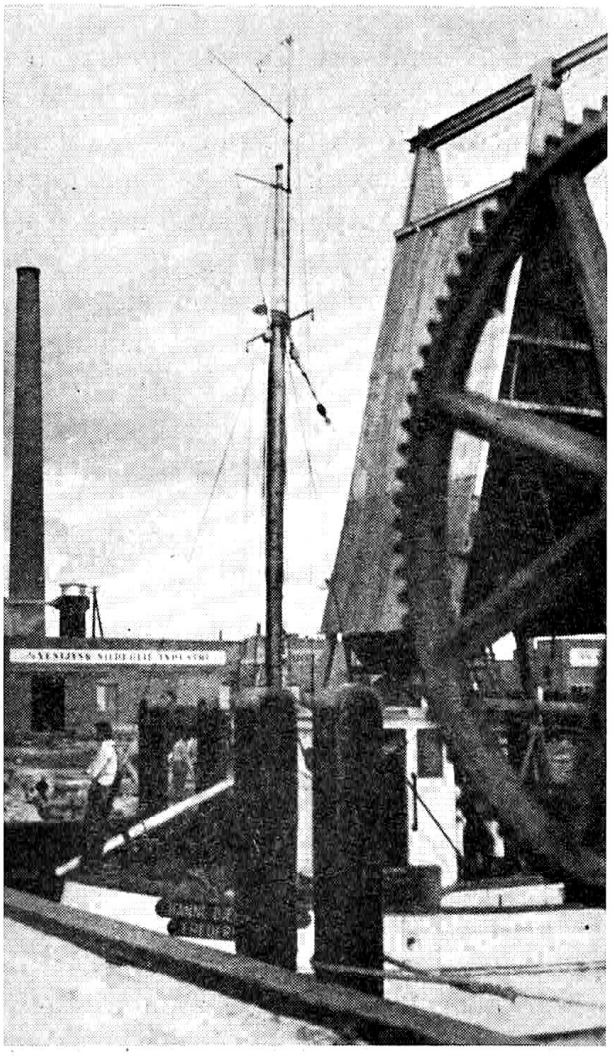
En af Englands førende fiskeribiologer, Dr. *W. Hodgson* fra fiskerilaboratoriet i Lowestoft, har tidligere forfægtet den anskuelse, at Nordsøens sildebestand var uudtømmelig. Han har nu, iflg. The Fishing News fra 7. oktober 1955, helt ændret standpunkt og hævder, at sildestimerne decimeres af kontinentale trawleres sildefiskeri, og han sigter her i særlig grad til danskerne og tyskerne. Han udtalte, at han ville blive forbavset, hvis der var mange sild på de østengelske fiskegrunde i efterårssæsonen.

Faktisk er det omtalte fiskeri slået katastrofalt fejl. I The Fishing News fra 11. november gøres en bedrøvelig status over resultatet, og der refereres udtalelser, ifølge hvilke det kontinentale trawlfiskeri får skylden. Samtidig peger dog en af de store sildeeksportører på, at fiskeriet er slået fejl i 1922, 1933, 1944 og nu i 1955 — altså med 11 års mellemrum.

Forholdet er imidlertid det, at mange fiskerifolk i England tror, at vort fiskeri efter ungsild ødelægger grundlaget for deres fiskeri efter voksne sild, og antagelig er dette en væsentlig årsag til kravet fra nordsøkonventionens permanente kommission om begrænsning af det danske industrifiskeri.

Efter at ovenstående er skrevet, er der i de lokale aviser offentliggjort et indlæg af 25. november fra dr. phil. *E. Bertelsen,* Danmarks fiskeri- og havundersøgelser. Indlæget, der bærer titlen: Skader det danske sildefiskeri det engelske —? er netop fremkaldt af dr. Hodgsons udtalelser, og dr. Bertelsen oplyser i denne forbindelse, »at dr. Hodgsons meninger om dette spørgsmål ikke har vundet almen tilslutning blandt fiskeribiologer og heller ikke kan betragtes som de engelske fiskeriundersøgelsers officielle standpunkt«.

Dr. Bertelsen nævner derpå nogle af de forhold, som taler mod Hodgsons teori og slutter: »Som bekendt viser sildefiskeriernes historie mange eksempler på store og bratte ændringer, der i intet tilfælde med rette har kunnet tilskrives fiskeriet. De har snarere været forårsaget af større eller mindre klimatiske eller andre ændringer i naturforholdene, og flere ting tyder på, at dette også gælder de senere års ændringer i det engelske efterårsfiskeri. Spørgsmålet om, hvorvidt den stærke udvikling af Nordsø-sildefiskeriet, der har fundet sted siden krigen, nu nærmer sig den grænse, hvor en yderligere udvikling vil resultere i et aftagende udbytte, er genstand for intensive undersøgelser fra alle interesserede nationers side. Så længe disse undersøgelser ikke kan fremlægge tilstrækkelig klare beviser på, at denne grænse er overskredet, synes der ikke grund til at anklage hverken den ene eller den anden

Glimt fra A/S Vestjysk Sildeolieindustris lossetårn og fabrik. Døgnkapacitet 300 tons.

nation for overfiskning af sildebestanden«.

Danmarks industrifiskeri 20—25 % af nordmændenes.

Det er indlysende, at eventuelle indgreb i sildefiskeriet i reducerende retning kan få alvorlige følger. Hvis det virkelig er rigtigt som omtalt i dagspressen, at kun Danmark har fået besked på at begrænse, er man for ensidig. Hvorfor skulle Danmark gøre dette, men de øvrige industrifiskende lande ikke? Danske fiskerimyndigheder har anført, at i Norge, Holland og Tyskland bruger man silden til konsum, og at det kun er affaldet, der anvendes til olie og mel. Der hævdes

ikke at være andre lande med et lignende fiskeri som vort (se »Vestjyden« for den 21. september 1955). Dette er den rene misforståelse. Holland og Tyskland har et stort industrifiskeri — for ikke at tale om Norge, hvor den ene fabrik bygges efter den anden. Et par tal vil illustrere. Danmark fisker som nævnt ca. 200.000 tons industrifisk. Til de norske sildeoliefabriker tilførtes i 1955 766.000 tons storsild, småsild og lodde og i 1954 1.027.000 tons, således at danskernes industrifiskeri kun udgør 20—25 % af nordmændenes. Men nordmændene ser skævt til danskernes konkurrerende sildeolie- og melproduktion, hvorfor de åbenbart støtter englænderne, som ud fra andre bevæggrunde også er modstandere.

Skal der imidlertid eventuelt begrænses, bør alle industrifiskende nordsølande deltage i begrænsningen.

Sildeindustriens gener.

Forinden jeg sluttelig omtaler sildeolieindustriens betydning for fiskeriet og byen, bør også nævnes sildeolieindustriens forurening af luften og farvandet ved Esbjerg. Problemet er så velkendt, at en kort omtale vel er tilstrækkelig.

Det er klart, at når tilførslerne stiger med 20.000 tons om året, vokser muligheden for forurening. Ligeledes må erindres den store kapitalinvestering, hele udviklingen kræver og har krævet. Ikke alle led i produktionsprocessen har endnu nået den helt ønskelige standard. Lugtgenen bekæmpes med renlighed og især (hav)vand til at slå lugten ned med i særlige desodoriseringskamre. 15 tons vand pr. ton sild! Men kommer der ikke nye midler frem, undgår man ikke en vis lugtgene, når de store mængder fisk koges og tørres, særligt ikke, når vejret er varmt. Et andet forhold har dog også betydning, nemlig råstoffets friskhed. Frisk fisk lugter ikke nær så meget under oparbejdningen som dårlig fisk. Fabrikerne vil utvivlsomt anstrenge sig for at få fiskerne til at levere så frisk en råvare som muligt — også fordi en anløben råvare giver et dårligt udbytte af mel og olie.

Forureningen af farvandet fra industrifiskeriets side forårsages hovedsagelig af udledningen af limvand og tillige i mindre grad af sildekajernes rengøring og kutternes udpumpning af olie, som siver fra silden.

Limvandet er den fra silden kogte og pressede vædske, efter at olien er fraskilt ved centrifugering. Limvandet indeholder ca. 8 % vandopløselig tørstof, og det er dette tørstof, som bevirker forureningen. Tørstoffet kan kun indvindes ved inddampning, og en del af limvandet er hidtil blevet inddampet. Fra sundhedskommissionens side er der nu kommet påbud om, at alt limvand fra 1. april 1956 skal inddampes, og intet må udledes i farvandet.

Industrifiskeriets økonomiske betydning.

Det er ofte blevet sagt, at industrifiskeriet reddede Esbjergs fiskerflåde fra ruin. Lad os se, hvad tallene kan fortælle herom.

Først ganske kort et par bemærkninger til nedenstående tal, der er fra fiskeriberetningen med undtagelse af tallene for direkte landinger, som jeg har fået fra fiskeriministeriet. Desværre har ministeriet ikke disse tal for årene 1946—48, men jeg vil antage, at tallene for dette 3-år ligger lige så højt som i 1949, altså over 26 mill. kr. årligt. Endvidere bemærkes, at tallene for værdi af konsum- og industrifisk landet i Esbjerg inkluderer udenbys, danske fartøjers landinger,

	Værdi af konsumfisk landet af danske både i Esbjerg	Værdi af industrifisk landet af danske både i Esbjerg	Direkte landinger i England af Esbjerg-fartøjer	Total	Esbjerg-fiskerflådens tonnage
	1.000 kr.	1.000 kr.	1.000 kr.	1.000 kr.	Br. reg. t.
1946	22.200	14			15.600
1947	22.600	22			15.700
1948	18.600	204			15.700
1949	17.600	506	26.600	44.706	16.100
1950	19.500	1.066	11.200	31.766	16.800
1951	21.700	6.569	11.000	39.269	16.700
1952	21.500	5.317	9.200	36.107	15.900
1953	19.500	11.438	12.400	43.338	15.200
1954	21.200	15.585	9.700	46.485	14.500

hvilket er uundgåeligt, idet statistiken fra 1950 og senere ikke — som indtil da — opfører de udenbys både særskilt. Endelig bør lige nævnes, at esbjergbåde også lander i andre danske fiskerihavne.

Af disse grunde viser tallene ikke nøjagtigt, hvor store værdier Esbjerg-fartøjerne har fisket for, og selv om de gjorde det, ville det ikke være noget nøjagtigt udtryk for rentabiliteten, idet naturligvis driftsomkostningerne måtte tages i betragtning. Disse kendes ikke, og da vi ejheller — som landbruget — endnu har udarbejdet og offentliggjort årlige driftsregnskaber, må vi nøjes med at drage slutninger af ovenstående tal.

Ser vi nu først på konsumfiskeriet, viser det sig, at der i 1949 blev landet for ca. 44 mill. kr. konsumfisk i Esbjerg og af Esbjerg-både i England (i årene 1946—48 må tallene snarere have ligget højere), og at det tilsvarende tal for 1950 faldt til ca. 31 mill. kr., en så voldsom nedgang, at det må være berettiget at kalde 1950 for et kriseår, hvilket også stemmer med den katastrofestemning, der herskede inden for fiskeriet dette år, hvor priserne på brugte fartøjer raslede ned.

Vi ser endvidere, at i årene 1951—54 ligger konsumfiskeriet konstant på et udbytte af 31—32 mill. kr. årligt på trods af, at de deltagende fartøjers antal formindskedes stærkt år for år, idet stadig flere gik over til industrifiskeri, og idet flåden gik stærkt tilbage, nemlig fra 16.800 br. reg.tons i 1950 til 14.500 br. reg.tons i 1954 — en beklagelig tilbagegang på 2.300 tons eller 16 %. — Medens således stadig færre både opretholdt konsumfiskeriet på totalniveauet fra 1950, steg værdien af industrifisktilførslerne gradvis fra ca. 1 mill. kr. i 1950 til ca. 16 mill. kr. i 1954. Det må derfor være berettiget at sige, at industrifiskeriet reddede flådens økonomi.

I år vil industrifiskeriet indbringe en fangtsværdi af omkring 27 mill. kr. incl. bonus til fiskerne, hvilket svarer til et salg fra fabrikerne af mel og olie på ca. 35 mill. kr. Dette anselige beløb er såre betydningsfuldt for Esbjerg, fordi en så stor del af beløbet er nettoindtægt for fiskerne og fabrikernes personale, for fiskeriets hjælpeindustrier i byen og for byens handlende. Samtidig vil konsumfiskeriet i år vise stigning. Selv om konsumfiskeriet giver relativ mere beskæftigelse ved den efterfølgende forædling af fisken (fiskepakning, filetfabrikation, konserves m. v.) end industrifiskeriet, er dette blevet en yderst vigtig faktor for fiskeriet og byen, hvorfor man må håbe, at dens 5 sildeoliefabriker også fremover vil få en god udnyttelse af deres år for år stegne kapacitet, der nu er omkring 1700 tons råvare i døgnet.

Indkomstforholdene i Esbjerg i 1952, 1953 og 1954

I. *Indledende bemærkninger.*

I nærværende hefte er — på grundlag af oplysninger fra Esbjerg skattevæsen — for skatteårene 1953—54, 1954—55 og 1955—56 givet en oversigt over indtægts- og formueforholdene for de forskellige erhverv i Esbjerg, således som det fremgår af ligningen til personlig opholdskommuneskat. Undersøgelsen er en videreførsel af de tidligere givne lignende oversigter her i tidsskriftet.[1])

Indkomstbeløbene refererer sig ganske overvejende til kalenderårene 1952, 1953 og 1954 og formuebeløbene til udgangen af disse år.

Som tidligere må det fremhæves, at der ved indkomst overalt forstås den ansatte indkomst, altså den indkomst, der fremkommer efter fradrag af betalte personlige skatter og de i henhold til skatteloven tilladte fradrag for forsikringer m. v., herunder lønmodtagerfradrag, men før forhøjelse og nedsættelse efter lejlighed og før fradrag efter statsskattelovens § 8.

For så vidt angår formuen, er der bortset fra indbo, gangklæder, smykker o. l. samt ikke forfaldne livsforsikringssummer, idet disse værdier ikke betragtes som skattepligtig formue.

Endelig må haves i erindring, at undersøgelsen er baseret på tal, som senere kan være ændret — i opad- eller nedadgående retning — af skattemyndighederne.

II. *Hovedresultater.*

Af tabel 1 fremgår, at stigningen i den samlede indkomst er fortsat i de 3 om-

Tabel 1: Antal skatteydere og ansat indkomst.

År	Antal skatteydere	Samlet ansat indkomst	
		absolutte tal mill. kr.	forholdstal (1939 = 100)
1939	14.860	35,4	100
1940	15.164	43,4	123
1941	15.621	58,5	165
1942	15.975	68,2	193
1943	16.856	82,4	233
1944[1])	20.259	97,8	276
1945	20.170	93,2	263
1946	20.255	104,6	295
1947	20.587	108,0	305
1948	20.826	110,0	311
1949	21.211	112,0	316
1950	21.694	113,9	322
1951	21.791	122,8	347
1952	21.943	133,0	376
1953	22.146	144,6	408
1954	22.378	155,7	440

[1]) Den sidste — for skatteårene 1949—50, 1950—51, 1951—52 og 1952—53 svarende til kalenderårene 1948, 1949, 1950 og 1951 — findes i tidsskriftets nr. 2, december 1953.

[1]) Den store stigning skyldes Jernes indlemmelse i Esbjerg købstadkommune.

handlede år, og at indkomsten i 1954 udgjorde 155,7 mill. kr. eller 120,3 mill. kr. mere end i 1939, men herved må Jernes indlemmelse i købstadkommunen i 1945 haves i erindring, idet indlemmelsen medførte en stigning i indkomsten på 13,5 mill. kr.

Stigningen i indkomsten siden 1939 udgør 340 %. I samme periode er antallet af skatteydere steget godt 50 %. Der er med andre ord sket en overordentlig stor stigning i den gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder. Dette er nærmere belyst i tabel 2, hvoraf fremgår, at indkomsten pr. skatteyder og pr. indbygger siden 1939 er steget henholdsvis 191 og 183 %.

Tabel 2:
Gennemsnitlig indkomst pr. skatteyder og indbygger.

År	Gennemsnitlig ansat indkomst			
	pr. skatteyder		pr. indbygger	
	absolutte tal kr.	forholdstal (1939 =100)	absolutte tal kr.	forholdstal (1939 =100)
1939	2.390	100	1.090	100
1940	2.860	120	1.300	119
1941	3.740	157	1.720	158
1942	4.270	179	1.940	178
1943	4.890	205	2.240	206
1944	4.830	203	2.250	206
1945	4.620	194	2.110	194
1946	5.170	217	2.330	214
1947	5.250	220	2.360	217
1948	5.280	221	2.370	217
1949	5.280	221	2.370	217
1950	5.250	220	2.350	216
1951	5.640	236	2.520	231
1952	6.070	254	2.700	248
1953	6.530	273	2.900	266
1954	6.960	291	3.080	283

Til sammenligning mellem indkomstudviklingen i Esbjerg og de 3 hovedområder i landet, hovedstaden, provinsbyerne og landkommunerne, kan på grundlag af statistiske efterretninger (udgivet af statistisk departement) anføres, at gennemsnitsindkomsten pr. skatteyder fra 1939 til 1954 er steget således:

Hovedstaden	158,9 %
Provinsbyerne	175,7 %
Landkommunerne	229,1 %
Hele landet	186,9 %

I samme periode er gennemsnitsindkomsten i Esbjerg steget 191 % eller en del mere end gennemsnitsindkomsten i samtlige provinsbyer.

Af betydning for det almindelige velstandsniveau i byen er imidlertid ikke blot gennemsnitsindtægterne, men også hvorledes indtægterne fordeler sig på skatteyderne.

Det fremgår af tabel 3, at der har fundet en almindelig forskydning af indtægterne sted i opadgående retning.

I 1939 havde 51,6 % af skatteyderne en ansat indkomst på under 2.000 kr. I 1954 lå kun 21,5 % under denne grænse.

Det store antal skatteydere samler sig nu i indkomstgrupperne omkring 7—10.000 kr., medens det i 1939 lå under 2.000 kr. Det bemærkes, at antallet af skatteydere inden for indtægtsgruppen 10—20.000 kr. siden 1951 er steget fra 9,7 til 17,9 %.

Tabel 3:
Antal skatteydere fordelt efter indkomstens størrelse.

Indkomst	1939 %	1951 %	1952 %	1953 %	1954 %
Under 2.000 kr.	51,6	24,3	22,9	22,5	21,5
2—3.000 »	20,8	8,3	8,7	8,1	7,5
3—5.000 »	20,4	14,1	12,3	11,5	10,6
5—7.000 »	4,0	21,3	17,2	15,1	13,6
7—10.000 »	1,6	21,0	24,9	25,4	26,2
10—20.000 »	1,2	9,7	12,5	15,1	17,9
20.000 » og derover	0,4	1,3	1,5	2,3	2,7
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

III. *Indkomst- og formuefordeling efter erhvervsgrupper.*

I hovedoversigten bag i heftet gives der oplysninger om indkomst- og formueforhold for de enkelte erhvervsgrupper.

Idet man med hensyn til enkeltheder henviser til nævnte oversigt, skal man nedenfor fremkomme med oplysninger og bemærkninger af mere almindelig karakter.

Tabel 4: Antal skatteydere og samlet indkomst i 1954 fordelt på hovederhvervsgrupper.

Erhvervsgruppe	Antal skatteydere	Samlet indkomst 1000 kr.	Procentvis fordeling af skatteydere	Procentvis fordeling af indkomst
1. Selvstændige landbrugere ...	98	979,2	0,4	0,6
2. Landbrugsmedhjælp	84	395,5	0,4	0,3
3. Andre under landbrug m.v..	155	1.119,1	0,7	0,7
4. Fiskeskippere og partfiskere .	1419	17.069,7	6,3	11,0
5. Håndværksmestre	793	8.606,0	3,5	5,5
6. Direktører og fabrikanter....	205	4.510,4	0,9	2,9
7. Selvstændige handlende.....	801	8.869,8	3,6	5,7
8. Andre selvstændige erhvervsdrivende	270	3.797,7	1,2	2,5
9. Funktionærer .	2020	16.214,2	9,0	10,4
10. Arbejdere i håndværk og industri	7210	51.473,0	32,2	33,1
11. Tjenestemænd samt kontorpersonale	2406	24.289,8	10,8	15,6
12. Liberale erhverv	250	4.228,8	1,1	2,7
13. Andre erhverv.	1966	5.324,3	8,8	3,4
14. Personer ude af erhverv.....	3232	6.118,0	14,5	3,9
15. Andre og uangivne erhverv..	1469	2.700,0	6,6	1,7
I alt.....	22378	155.695,5	100,0	100,0

1. *Indkomstforhold.*

Tabel 4 giver en oversigt over antal skatteydere og samlet indkomst i 1954 fordelt på hovederhvervsgrupper og viser, hvilken andel de enkelte grupper har i den samlede indkomst.

Af det samlede indkomstbeløb i 1954, 155,7 mill. kr., falder ca. ⅓ på arbejdere i håndværk og industri, ca. ⅙ på tjenestemænd samt kontorpersonale og ca. 1/10 på fiskeskippere og partfiskere. Personer ude af erhverv samt andre og uangivne erhverv, der udgør tilsammen ca. ⅕ af skatteyderne, har kun en andel på godt 1/20 af den samlede indkomst.

Tabel 5 belyser størrelsen af og bevægelsen i den gennemsnitlige ansatte indkomst 1951—54 inden for de forskellige hovederhvervsgrupper. Det fremgår heraf, at den højeste indkomst findes blandt direktører og fabrikanter. Derefter følger andre selvstændige erhvervsdrivende (hotelejere, restauratører, vognmænd, entreprenører og fiskeeksportører), liberale erhverv, fiskeskippere og partfiskere og selvstændige handlende.

Den gennemsnitlige stigning for samtlige erhvervsgrupper har i 1952, 1953 og 1954 udgjort henholdsvis 7,6, 11,1 og 6,5 %, men disse gennemsnitsprocenter dækker over stærkt varierende stigninger inden for de forskellige erhvervsgrupper. Særlig store svingninger er der inden for landbrugserhvervet, fiskeskippere og partfiskere, direktører og fabrikanter, andre selvstændige erhvervsdrivende samt liberale erhverv.

En særlig interesse knytter der sig naturligt til fiskerierhvervet i videre forstand, da dette erhvervs indtjeningsmuligheder er af særlig stor betydning for bysamfundets økonomi. Fiskerierhvervet i videre forstand omfatter følgende grupper: Fiskeskippere, fiskeeksportører, andre selvstændige erhvervsdrivende med

Tabel 5: Gennemsnitlig ansat indkomst fordelt på hovederhvervsgrupperne 1951 – 54.

Erhvervsgruppe	Gennemsnitlig ansat indkomst				Procentvis stigning		
	1951 kr.	1952 kr.	1953 kr.	1954 kr.	1951—52	1952—53	1953—54
1. Selvstændige landbrugere	6.910	8.398	8.607	9.994	21,5	2,5	16,1
2. Landbrugsmedhjælp	3.764	4.370	4.181	4.706	16,1	÷4,3	12,6
3. Andre under landbrug m. v.	5.793	6.200	6.392	7.219	7,0	3,1	12,9
4. Fiskeskippere og partfiskere	7.361	7.472	10.635	12.029	1,5	42,3	13,1
5. Håndværksmestre	8.415	9.134	10.308	10.852	8,5	12,9	5,3
6. Direktører og fabrikanter	20.757	19.467	22.531	22.001	÷6,2	15,7	÷2,4
7. Selvstændige handlende	9.258	9.728	9.936	11.073	5,1	2,1	11,4
8. Andre selvstændige erhvervsdrivende	9.461	11.291	12.083	14.065	19,3	7,0	16,4
9. Funktionærer	6.354	6.952	7.458	8.027	9,4	7,3	7,6
10. Arbejdere i håndværk og industri	5.968	6.606	6.747	7.139	10,7	2,1	5,8
11. Tjenestemænd samt kontorpersonale	8.128	8.932	9.397	10.095	9,9	5,2	7,4
12. Liberale erhverv	14.153	16.945	17.175	16.914	19,7	1,4	÷1,5
13. Andre erhverv	2.258	2.397	2.603	2.708	6,2	8,6	4,0
14. Personer ude af erhverv	1.453	1.625	1.773	1.893	11,8	9,1	6,8
15. Andre og uangivne erhverv	2.296	1.697	1.835	1.838	÷26,1	8,1	0,2
Tilsammen	5.637	6.066	6.530	6.957	7,6	11,1	6,5

Tabel 6:
Gennemsnitlig indkomst og procentvis stigning for skatteydere, hvis virksomhed er baseret på fiskerierhverv.

Erhvervsgruppe	Gennemsnitlig ansat indkomst				Procentvis stigning		
	1951 kr.	1952 kr.	1953 kr.	1954 kr.	1951—52	1952—53	1953—54
Fiskeskippere	8.527	7.923	15.346	17.957	÷7,1	93,7	17,0
Fiskeeksportører	11.426	14.043	14.252	16.481	22,9	1,4	15,6
Andre selvstændige erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri	11.281	9.270	14.456	12.070	÷17,8	55,9	÷16,5
Partfiskere	6.969	7.325	9.100	10.059	5,1	24,2	10,5
Fiskepakkere	6.242	6.977	6.859	7.640	11,8	÷1,7	11,4
Andre arbejdere ved fiskeri	5.498	6.479	6.497	7.309	17,8	0,3	12,5
Tilsammen	7.294	7.640	10.007	11.044	4,7	31,0	10,4

erhverv baseret på fiskeri, partfiskere, fiskepakkere og andre arbejdere ved fiskeri.

Af den samlede indkomst i 1954 på 155,7 mill. kr. faldt ca. 22 mill. kr. eller 14 % på fiskerierhvervet.

I tabel 6 er givet en oversigt over den gennemsnitlige indkomst og bevægelsen i denne siden 1951. Det fremgår heraf, at indkomsten såvel i 1953 som 1954 har ligget væsentligt over gennemsnittet for samtlige erhverv. Der har navnlig været en kraftig stigning for fiskeskippere og partfiskere.

2. *Formueforhold.*

Jævnsidigt med den kraftige indtægtsstigning, der har fundet sted siden 1939, har der fundet en betydelig forøgelse sted af den samlede formue, hvilket fremgår af tabel 7. Den samlede formue er siden 1939 steget fra 55,7 mill. kr. til 242,0 mill. kr. eller med 335 %.

Antallet af formueejere er steget fra 4.063 til 10.989 kr. eller med 170 %, og den gennemsnitlige formue pr. skatteyder er steget fra 13.720 kr. til 22.024 kr. eller med 60,5 %.

Tabel 7: Formuebevægelsen.

Udgangen af året	Antal skatteyd. med formue	% af det samlede antal skatteyd.	Samlet formue mill. kr.	Formue pr. skatteyd. kr.
1939	4.063	27,3	55,7	13.720
1949	11.520	54,3	178,8	15.523
1950	10.237	47,2	213,1	20.820
1951	10.215	46,9	217,3	21.269
1952	10.783	49,1	216,0	20.035
1953	10.698	48,3	230,4	21.534
1954	10.989	49,1	242,0	22.024

3. *Forsørgerforhold.*

Af tabel 8 fremgår, at antallet af skatteydere i 1954 fordelte sig med 14.888 på forsørgere og 7.490 på ikke-forsørgere, og at antallet af børn under 16 år udgjorde ca. 15.000, hvilket svarer til ca. 30 % af indbyggerantallet.

Tabel 8: Forsørgerforhold 1954.

Indkomstgruppe	Antal skatteydere	Heraf		Antal børn under 16 år	Procentvis fordeling af børn
		forsørgere	ikke forsørgere		
Indtil 2.000 kr.	4.819	2.296	2.523	494	3,3
2—3.000 »	1.667	365	1.302	179	1,2
3—5.000 »	2.380	871	1.509	628	4,2
5—7.000 »	3.046	1.956	1.090	1816	12,1
7—10.000 »	5.849	5.098	751	6494	43,3
10—20.000 »	4.010	3.707	303	4661	31,1
20.000 kr. og derover	607	595	12	724	4,8
Tilsammen ...	22.378	14.888	7.490	14996	100,0